

De Vita Petri Canisii De Societate Iesv

Rader, Matthäus

Monachii, 1614

I. Quid Romæ gesserit Canisi[us].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70957](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-70957)

DE VITA R.P.
PETRI CANISII

LIBER SECVN-
DVS.

CAPUT I.

QVID ROMÆ GES-
SERIT CANISIUS.

Aud ignarus sum nullam
esse virtutem, fuisse Ro-
mæ; sed Romam pietatis
caussa adiisse, Romæque
sancte vixisse, & aliis vitæ morumq;
innocentia documento fuisse, id de-
mum in laude ponendum esse. neq;
enim locus quemquam sanctiore fa-
cit; sed Sanctus locum efficit sanctum
& religiosum. Sæpe adiit urbem Ca-
nisius, & longis itinerum molestiis
fatigatus, nunc à summis Pontificib⁹
euoca-

*Septimum
iuit Ro-
mam Ca-
nisius.*

euocatus, nunc à Cardinalibus deductus, alias à Societatis præsidibus citatus, semper tamen impressa pietatis vestigia reliquit; iam publicæ Germanorum saluti intentus, quib' iuuandis salutaria Piis & Gregoriis consilia suggeſſit: nunc inter domesticos, illustres radios sanctitatis sparſit; nunc imminentem purpuræ honorem fuga declinavit; nunc cultu sanctorum & Martyrum pignoribus venerandis ingentes pro fide & religione propugnanda spiritus hausit.

a Septimo & quadragesimo post millesimum quingentesimum, primūm a CIC. 10.
XLVII.

ab Ignatio vocatus urbem est ingressus: post *b* biennium aut paulo ante ab eodem ex Sicilia ad solennia vota suscipiendare euocatus. Trib' postea b CIC. 10.
XLIX.
Generalib' creandis *c* Layne, *d* Bor- c CIC. 10.
LVIII.
giae & *f* Mercuriano interfuit, extra d CIC. 10.
LXV.
ordinem etiam cum *e* Othone Car- f anno CIC
10. LXXIII.
dinale, & Præsule Augustano in Vr- e CIC. 10.
LXVIII.
beim profectus. Et à Gregorio XIII. f anno CIC
10. LXXIII.

I 5 Voca-

vocatus. Sed quid in vrbe gesserit
Canisius, partim supra expositū est,
partim Sebastianus Beretarius, qui
hodieq; Romæ viuit & spectator ad-
fuit, cum Romæ Canisius esset, hisce
verbis ad me ex vrbe perscriptis ele-
ganter narrat.

• 15.15.

LXXII.

Extincto interim beatæ memorie Fran-
cisco Borgia, Societatis uniuersæ Antisti-
te, Patres Romanam euocati, ad surrogan-
dum Borgiae successorem (quem Euerar-
dum Mercurianum Leodiensem renuncia-
runt) cœtum egerunt, cui ex lege Canisius
quamvis præsens, sed iam Prouinciali præ-
fectura defunctus non interfuit; nihilomi-
nus quod proximum erat, Congregationis
custodia illi demandata est, & claustris ia-
nua commissa; munus non nisi primario
alicui de Societate viro demandari soli-
tum. Occasio Canisii accersendi illa fuit.
Conflato, auctore Pio V. Pont. Max. inter
Romanam Ecclesiam, Hispaniæ Regem,
& Venetorum Rempublicam fœdere aduer-
sus Turcam Italicæ imminentem, ac post par-
tam

tam nobilem illam naualem victoriam ad
 Echinadas, ac post Pii V. mortem rescisso;
 Gregorius XIII. qui Pio successerat, magno
 animo belli consilia suscepereat. spe concepta
 (ex vires hac conspiratione Christianæ Reip.
 accesserant) fore ut à Græcia & ceruicibus Tur-
 carū iugū pelleretur. & utraq; Ecclesia in an-
 tiquam concordiam reuocaretur. Hac spe de-
 iectus in tantum incidit mærorem, ut dolo-
 rē suum in omni sermone præseferre non du-
 bitaret, Græcorū damno maximè permotus.
 Agebat adhuc in Vrbe magnus de causis
 Trucessus Augustanus Cardinalis, is ad a-
 uertendum ab ea molestia eius animū, Ponti-
 ficiem admonuit, finitimè Germaniæ mala
 non minori illi curæ, quam Græcia toto ma-
 ri à nobis dissitæ esse debere, faciliusque
 eius vulnera adhuc recentia, quam Græcia
 iam inueterata sanari posse. Non auer-
 sis auribus hæc accepit Pontifex, desperataq;
 Græcia ad opem Germaniæ ferendam omne
 studium conuertit: consilium ad id quæren-
 ti; neminē posse, commodius consiliū rei toti-
 us expedire, respondit Augustanus, quam
 Petrum

Petrum Canisium, è Societate Iesu virum
doctrina fide, vitaq; sanctitate, Germania
tota in primis clarum; ipsum Germaniam
penè omnem, primariaq; Vrbes lustrasse, vi-
ros principes adiisse, quo morbo singulæ qua-
que partes laborent, inspexisse; quibus reme-
diis sanari possint, omnium optimè tenere.
Accitus Romam, nullum esse docuit præsen-
tis remedium, quām si Germanorum alum-
norum Collegium, iam inde à primis nostræ
Societatis initius Romæ institutum, per id
tempus ad eam paucitatem redactum, ut ra-
rò admodum duodecim alumnorum nume-
rum excederet, subleuaretur, aliaq; per Ger-
maniam eiusmodi Collegia excitarentur,
quibus Germani adolescentes Ecclesiastica
disciplina doctrinaq; Catholica & literis
educaretur, hū postea parœcix cathedrae, ali-
aq; Ecclesiastica munera demandarentur,
nullare magis Germaniam laborare, quām
inopia doctorum Sacerdotum, qui præsint
Ecclesiis, & animarum curæ, populos sincera
doctrina erudiant, & loquaci audaciæ hære-
ticorum doctrinæ & Euangelica veritate se op-

se opponant. Probatum est sapientissimo
Pontifici integerrimi hominis consilium. In-
de Germanicum Collegium in Urbe, ad hanc,
quam nunc videmus, amplitudinem redi-
ctum, aliaq[ue], quæ nunc felici cursu progredi-
untur, variis Germaniae in Urbibus institu-
ta annuo prouentu copiam simul honestorum,
simul & doctorum Sacerdotum Germaniae
suppeditant, qui quocunque mittuntur,
heres in profligant. Profuit consilium non
Germaniae solum, sed aliis etiam natio-
nibus, maiore quam Germania peste labo-
rantibus quippe Germanici Collegij exem-
plo & consilio à Canisio indicato, eodem fer-
mè tempore ab eodem vigilantissimo, & re-
ligionis propagandæ studiosissimo Pontifice,
alia Collegia in Urbe instituta: Anglorum
primum, numero studio, & virtute Germa-
nico haud multum impar. Neophytorum
alterum, in quod tenera & tate adolescentes
ex Iudaismo & Mahometanismo ad Baptis-
mum admissi cooptentur. Hi Christiana
disciplina & moribus instituti, præter lati-
nas literas, Hebraicarum etiam literarum
in

in usum latinæ Ecclesiæ Rome egregiè stu-
dia promouent, ne in rebus dubiis ad infi-
deles interpretes configiendum sit. Ma-
ronitarum tertium haud ita multo post Col-
legium eretur. Quæ una natione in Ori-
ente toto, omnibus aliis deficientibus, in fide
semper mansit, & manet adhuc Romane
Ecclesiæ incredibili aduersus Romanum Pa-
pam & Papæ nomen reverentia. Græcorum
quartum; varia denique in exteris natio-
nibus, Dilingæ, Viennæ, Remis, atq; adeo
etiam apud Iapones & Paganos cœtus aluit
adolescentum, quibus domicilia in spem or-
bu totius ad Christum reuocandi collocauit.

His magnis operibus ab uno Canisio ini-
tium profectum. Discensit tandem Ro-
ma, & dictum, seu factum, causa inuenta,
cur repentino discesserit, quod suboluif-
set (ut rumor, seu verus, seu vanus; cer-
te ferebatur) Romanum Pontificem, adni-
tente immolim Augustano, de illo sacra
purpura ornando cogitare. Sed extincto
sub initium aduentus Canisii Cardinale

res

res sopita est. Virtutem interim Canisii
illustrabant Romæ studium ardorque di-
uni honoris amplificandi, eaque diligentia,
quam quoties ad Vrbem venit, pauculis il-
lis Collegii Germanici reliquiis, que tunc
erant, quas tanquā sua viscera intimo ani-
mo complectebatur, aliisque eiusdem gen-
tis nobilibus viris, ac studiosis adolescenti-
bus excolendis adhibuit; illos modo adiens,
modo aduocans, ad pietatem & fidei Catho-
licæ constantiam, & ut aduersus hæretico-
rum mendacia, in hac verie religionis arce,
sincera doctrina se munirent, hortabatur:
tum diligentiam multam in multis & cla-
ris virtutum exemplis, ad pietatem ad ex-
teras gentes promouendam, cognoscendis
contulit. Frequentabat non tantum tem-
pla augustiora, sanctorum cælitum memorii
reliquiisq; venerada, sed Oratoria etiam, &
conuentus insigni pietate illustres, quibus
Christiana pietas magna hominū frequētia
colitur, aut Christiana in egentes charitas
magno exēplo exercetur. Innisebat hospitales
domos.

domostum antiquas, & magnū vectigali-
bus fundatas, tum recentes piorum tantum
liberalitate sustentatas, quantumq; ex v-
trisq; boni ad homines promanaret, diligen-
tissime adnotabat. Xenodochium sanctissi-
mæ Trinitatis admirabatur, multis sàpè ho-
minum millibus aduentantium largè suffi-
ciens, nullo alio vectigali, quam quotidianis
piorum Eleemosynis, abunde suppetentibus;
tum statis horis illustri spectaculo fuisse è pri-
ma nobilitate multitudinem virorum &
feminarum, utramq; suo sexui seorsim in-
seruire aduenarum pedes lauare, ministrare
ad mensam, monita ad pietatem dare, qua
animi comparatione, quaq; religione sacra
templa adeunda, & vniuersa illa sacra ex-
piatio foret obeunda, edocere, aliaq; pietatis
officia præstare, quæ alii literis mandarunt:
Et hæc quot annis per sacros hebdomadæ san-
ctæ, & Paschæ dies usitata & vulgaria esse,
quid præsens in Iubilæo vidisset & sensisset?
Sodalitates præterea piorum hominum, qui
honestas, inopes tamen familias, quas pudor
& mendicando deterret, collatu corrogatisq;
Elce-

Eleemosynis sustentant; alias, quæ magnum
Virginum numerum collata dote ad honesta
adiuuant coniugia cognoscebat. Tum pios
cætus indagabat magno numero, frequen-
tiaq; diuina mysteria obeuntium, piosq; con-
uentus celebrantium. In iis maximè frequen-
tabat inclytam illam, atq; inter magna vrbis
lumina, clara luce collucentem venerabilem
sacerdotum piorumq; virorum congregatio-
nem Oratorijs nuncupatam; multumq; fami-
liaritate vtebatur, B. Philippi Nerij institu-
toris, adhuc in humanis agentis, eiusq; disci-
pulorum, qui tum præter ceteros florebant;
Francisci Mariæ, Taurusii, Cæsarii Baronii,
magi alterius Ecclesiasticae antiquitatis lu-
minis, Ioannis Francisci Boldrinii, quorum
duo priores suis virtutibus, & vita sancti-
monia permultos annos sacra purpura illu-
strati, aeternis iam cum Deo præmiis fruun-
tur; tertius Auenionensis Archiepiscopus,
pari vita integritate dignam tantum munere
operam suæ nauat Ecclesiæ. Vir igitur sanctus
a viris sanctis, fama iam ante notus magno
in honore habebatur: & verò ea homnis erat

K præ-

præsentia, & ea honestè faciei & totius vultus ad modestiam compositi dignitas, ut vel silentefama benevolentiam & reuerentiam sibi conciliaret, oratio spiraret sanctitatem. Incredibilem apud hos, perpetuamque hominum frequentiam pietatis studia colentium obseruauit. Multos præterea viros principes, tum Ecclesiastica dignitate insignes, tum nobiles Romanos commemorabat nominatim, quorum cum copiosas Eleemosinas, tum memoranda facta, insigniaque virtutum exempla recensebat. Hæc pusillo tum gregi Collegij Germanici, alijsque studiosis Germanis adolescentibus exponebat, eosque ad ista aliaque eiusmodi accurate indaganda & recognoscenda accendebat, ut se, cum in Germaniam redirent, oculatos testes Romanæ pietatis exhiberent, aduersus impios latratus veritati obſistentiū hæreticorum, docebatq; multorum Germanorum culpam, qui Roma diu versati, adhæc tanta, & tam illustri laude digna exoculati, ad improbatantum, & relatu indigna, quæ de Romanis rebus in

Germa-

Germaniam perferrent, mentis aciem in-
tenderent, & ad fæda ulcera, quæ heretico-
rum fecerat impietas, ipsi ungues accede-
rent. Et sanè mirum non est in tanta Ci-
uitate, tanta omnium gentium colluione,
in feraci solo, secundaque segete, herbas
sepe noxias, & aliqua vitiorum semina
succrescere. Querebatur igitur vir diuini
honoris studiosissimus, quæ naturæ vitio in
magna multitudine fieri solent, ex quo-
dam modo ad instituta conuerti, & pauco-
rum culpam in ciuitatem omnem conferri:
Ingentem vero laudum siluam, à tanta vir-
tutum multitudine enatam preteriri. Ita
vir summe industrius nunquam de diuina
causa promouenda, fideque Catholica con-
stituenda cogitationem ponebat; & cum,
quid ipse ficeret, exponebat, quid ex illo
imitari ipsi deberemus, doceba-
mur. Et hæc Bere-
tarius.

K 2 NVN-